

6 Kamniška Bistrica kot turistično in rekreacijsko območje

Dejan Cigale

Območje Kamniške Bistrice predstavlja eno bolj priljubljenih in iz osrednje Slovenije najlažje dostopnih visokogorskih območij, zaradi česar je deležno precejšnjega obiska. Kolikšen je ta obisk, ni mogoče reči z večjo stopnjo zanesljivosti, saj ga je večina v obliki enodnevnih izletov (Cigale, 1998), a tudi podatki o številu prenočitev v Kamniški Bistrici (Nastanitvena statistika po vrstah turističnih krajev ..., 2016) govorijo o precejšnjem obisku. O pristočasnem priljubljenosti območja priča tudi to, da ga obravnavajo dokaj številni vodniki (npr. Pollak, 1995; Pollak, 2009; Golnar, Morojna, Pollak, 2012; Mušič in Pollak, 2013 ...). Glede na to, da raziskave pristočasnega ravnanja kažejo, da je večina potovanj v okviru bližnje rekreacije običajno usmerjena na območja znotraj radija 50 km (Cigale, 2015) in da je znotraj takšne oddaljenosti od Kamniške Bistrice tudi največje slovensko mesto Ljubljana, je mogoče pričakovati, da je Kamniška Bistrica pomemben pristočasni cilj prebivalcev Ljubljane z okolico. Tako ne čudi, da je bilo to območje že nekajkrat deležno obravnave ravno z vidika svoje rekreacijske in turistične vloge (npr. Homar-Veršnik, 1996; Cigale, 2011; Rojko, 2015). Nanjo so opozorile tudi nekatere raziskave bližnje rekreacije prebivalstva posameznih območij (npr. Cigale, 1998; Golob, 2016).

Meje naselja Kamniška Bistrica zajemajo območje, ki se v precejšnji meri ujema s potokom zgornjega toka reke Kamniške Bistrice. Ovršje planotaste Velike planine (oziroma Poljanske planote; gl. npr. Lovrenčak, 1977) sodi v okvir naselij Velike planine in Žage. Statistični urad RS (v nadaljevanju SURS), ki je do leta 2009 objavljala tudi podatke o turističnem obisku po »pomembnejših turističnih krajih« (Nastanitvena statistika po vrstah turističnih krajev ..., 2016), je med te kraje uvrščal tudi Kamniško Bistrico, pri čemer pa je bila zajeta še Velika planina. Kljub bližini in prostorski povezanosti sta Kamniška Bistrica in Velika planina s strani obiskovalcev večinoma doživeti kot dva različna turistična cilja (Cigale in Lampič, 2014), kar je povezano tudi z razlikami v turistični ponudbi obeh območij oziroma s tem, kakšno turistično doživetje eno ali drugo območje lahko ponudi obiskovalcu.

Turistični oziroma pristočasni obisk je osredotočen predvsem na dveh območjih: v širši okolici izvira Kamniške Bistrice in bližnjega planinskega doma ter na območju spodnje postaje nihalk na Veliko planino. V slednjem primeru gre že za tesno funkcijsko povezavo z Veliko planino kot turističnim območjem. Na tem mestu bo zato pozornost namenjena predvsem zgornjemu delu doline, torej območju širše okolice planinskega doma ter dolini nad njim, ne pa celotnemu območju naselja Kamniška Bistrica. To območje predstavlja razmeroma zaključen rekreacijski prostor. Na tem območju je končno postajališče (»Kamniška Bistrica«) avtobusne linije, dva gostinska lokala, hkrati pa je izhodišče za planinske vzpone in sprehode.

V nadaljevanju bo najprej predstavljena turistična ponudba obravnavanega območja, za tem pa razpoložljivi podatki o turističnem (rekreacijskem) povpraševanju. Pri tem bodo uporabljeni razpoložljivi podatki SURS, podatki in ugotovitve starejših raziskav, predstavljeni pa bodo tudi podatki štetij prometa ter anketne raziskave, katere namen je bil ugotoviti nekatere pomembnejše značilnosti obiska tega območja.

6.1 Turistična ponudba

Jeršič (1985) pri svoji obravnavi turizma kot sistema v okviru turistične ponudbe loči turistični potencial, turistično opremljenost, turistične organizacije ter prebivalstvo receptivnih turističnih območij. V obravnavanem primeru sta relevantni predvsem prvi dve kategoriji, torej turistični potencial in turistična opremljenost (Schmude in Namberger, 2010, str. 30, namesto tega govorita o prvotni in izpeljani ponudbi), zato jima bo namenjena pozornost v nadaljevanju. Pod pojmom turistični potencial razumemo »vse tiste sestavine, ki sicer nimajo neposredne zveze s turizmom, zaradi svoje izvirne privlačne moči na turiste pa lahko postanejo turistični objekti« (Jeršič, 1985, str. 31), oznaka turistična opremljenost pa se nanaša na »vse tiste objekte (in storitve) za zadovoljevanje turističnih potreb, ki so nastali in ki obratujejo ter se vzdržujejo zaradi turizma« (Jeršič, 1985, str. 32).

Osnovna privlačnost Kamniške Bistrice je vizualno privlačna pokrajina, saj se nad dolino dvigajo slikoviti vrhovi Grintovcev – osrednjega in najvišjega dela Kamniško-Savinjskih Alp. Pobočja so strma in (v spodnjem delu) v precejšnji meri porasla z gozdom. Izpred planinskega doma ali iz njegove bližnje okolice je mogoče videti skalnate vrhove, ki se vzpenjajo tako rekoč neposredno iz doline precej več kot 1000 metrov. Skuta (2532 m) se tako dviga skoraj dva tisoč metrov nad Domom v Kamniški Bistrici (601 m), še bližja pa so strma južna pobočja Brane (2251 m) ali pa severna pobočja Kompotele (1989 m). Dolina je porasla predvsem z mešanim gozdom, ki predstavlja s svojimi temnejšimi barvami kontrast višje ležečim skalnatim pobočjem in ostenjem. Ker je v pleistocenu v zgornji del doline segal ledenik, so opazni različni sledovi ledeniškega delovanja (Šifrer, 1961), npr. morenski nasipi, veliki balvani (Žagana Peč, Lepi kamen) ..., ki so lahko zanimivi tudi za obiskovalce.

Na tem območju se nahajajo dokaj številne naravne znamenitosti. Spletna stran www.slovenia.info (Slovenia.info, 2016) tako navaja med zanimivostmi na območju Kamniške Bistrice Veliki in Mali Predaselj, jezerce ob izviru (reke) Kamniške Bistrice, slap Orglice (ali Orličje), Žagano peč, Lepi kamen, Sivnico in Kamniško jamo. Slednja zaradi svoje težke dostopnosti ne more zares igrati vloge turističnega cilja. Pollak (1995) navaja na območju, ki nas na tem mestu zanima, kar 42 naravnih znamenitosti. Zaradi značilnosti pokrajine je najpomembnejši dejavnik, ki odloča o njihovi turistični/prostočasni vlogi, njihova dostopnost. Najbolj obiskan je zaradi tega razloga izvir Kamniške Bistrice, ki leži le nekaj deset metrov proč od planinskega doma, lahko in razmeroma hitro dostopnih pa je še nekaj naravnih znamenitosti (npr. Predaselj ali Žagana peč), večina pa jih je precej bolj oddaljenih in težje dosegljivih (za večino obiskovalcev območja tako rekoč nedostopnih), zato igrajo zelo majhno ali pa skoraj zanemarljivo vlogo v okviru preživljanja prostega časa obiskovalcev Kamniške Bistrice ali pri povečevanju turistične privlačnosti območja.

Slika 6.1:

Na turistične zanimivosti opozarjajo informacijske table.

(foto: D. Cigale)

Naravnogeografske značilnosti vplivajo na večjo pokrajinsko privlačnost in s tem tudi doživljajsko kakovost območja, za številne obiskovalce pa so pomembne predvsem tiste pokrajinske značilnosti, ki neko dejavnost omogočajo oziroma so za njeno izvajanje bolj ali manj primerne. S tem v zvezi je treba omeniti zlasti reliefne značilnosti, ki omogočajo dejavnosti, kot so planinarjenje, alpinizem ali turno smučanje.

Na območju se nahaja tudi nekaj potencialnih kulturno-zgodovinskih turističnih zanimivosti, npr. spominski park gornikom, Plečnikov dvorec (nekdanja lovska koč kralja Aleksandra Karađorđevića), spomenik padlim partizanom planincem, kapelica Lurške Marije, spomenik znanemu domačinu Valentinu Slatnarju Bosu ...

Na območju Kamniške Bistrice je nekaj gostinskih in nastanitvenih objektov. V bližini izvira reke sta tako dva gostinska lokala: Pri Jurju in (planinski) Dom v Kamniški Bistrici. Poleg tega je Kamniška Bistrica izhodišče za poti do planinskih koč na Kokrskem in Kamniškem sedlu (Cojzova koč na Kokrskem sedlu, 1793 m; Kamniška koč na Kamniškem sedlu, 1864 m). Omeniti kaže še bivaka na Velikih in Malih Podih (Bivak Pavla Kemperla, 2104 m; Bivak pod Skuto na Malih podih, 2045 m), ki tudi omogočata prenočevanje, čeprav nista oskrbovana. Po podatkih SURS je bilo v Kamniški Bistrici kot »pomembnejšem turističnem kraju« v poletni sezoni 2009 (podatki za julij) na voljo 316 ležišč, od tega 181 v planinskih domovih in kočah, 130 v delavskih počitniških domovih in 5 v »drugih domovih«, vendar je – kot že omenjeno – v teh podatkih zajeta tudi bližnja Velika planina. Za razliko od podatkov SURS spletna stran Planinske zveze Slovenije (Planinska zveza ..., 2016) govori v zvezi s tremi planinskimi kočami (Dom v Kamniški Bistrici, Kamniška koč na Kamniškem sedlu in Cojzova koč na Kokrskem sedlu) o 322 ležiščih (če se ne upošteva 32 ležišč v zimskih sobah). Temu bi bilo mogoče dodati še 20 ležišč v bivakih na Velikih in Malih Podih.

Kamniške Bistrice sicer ne odlikuje posebna raznovrstnost obstoječe rekreacijske infrastrukture, vseeno pa so prisotne različne možnosti za ukvarjanje s prostočasnimi dejavnostmi, ki so navezane predvsem na (pretežno) naravno pokrajino. Najpogostejše uporabljan element ponudbe s tega področja so različne poti, ki nudijo možnosti

(foto: D. Cigale)

Slika 6.2:

Cozova koča na Kokrskem sedlu je med najbolj priljubljenimi planinskimi cilji na območju Kamniške Bistrice.

sprehajanja oziroma planinarjenja/pohodništva. Na območju je več označenih (predvsem planinskih) poti, za krajše sprehode pa so bolj pomembne številne druge steze in ceste. Številni izletniki obiščejo gostinski lokal in si privoščijo krajši sprehod po okolici, v veliki meri kar po cesti, saj je tam hoja najudobnejša in možna ob skoraj vsakem vremenu. Označene planinske poti so usmerjene proti prej omenjenim planinskim kočam in naprej proti pomembnejšim vrhovom (Grintovcu, Brani, Planjavi ...). Dovolj številni planinci, alpinisti in drugi obiskovalci uporabljajo tudi različne neoznačene poti.

Poleg tega je treba omeniti še urejen prostor za piknike v okviru gostišča »Pri Jurju«. Za ta namen se uporabljajo tudi nekatere druge lokacije v okolici. O rekreacijski vlogi lova na tem območju pa priča obstoj lovskih koč (npr. pod Kalcami, na Lepem kamnu ...), ki so večinoma na privlačnih točkah, zato so pogosto deležne tudi obiska posameznikov, ki niso lovci.

6.2 Turistični obisk

Turistični obisk območja je znaten in po številu prihodov turistov je bila Kamniška Bistrica v l. 2009 (zadnje leto, za katero so na voljo podatki po »pomembnejših turističnih krajih«) s 3099 prihodi na 63. mestu v Sloveniji (Nastanitvena statistika po vrstah ..., 2016). Največji turistični obisk je bil poleti, nižek pa pomladi in jeseni, vendar so k takšni podobi izrazito prispevale prenočitve na Veliki planini, ki je zanimiva za množičen obisk tudi v zimskem času, kljub temu, da je zadnja leta smučarska ponudba večinoma zamrla. Leta 2009 je bilo v obeh poletnih počitniških mesecih (juliju in avgustu) zabeleženih 34,0 % letnih prenočitev in 42,5 % prihodov turistov, velik obisk pa je bil tudi januarja in februarja. Izrazito so prevladovali domači turisti, ki so v l. 2009 prispevali 86,8 % vseh prihodov in 91,6 % vseh prenočitev, med tujimi pa so bili najbolj številni hrvaški turisti (4,8 % prihodov in 2,6 % prenočitev) pred nemškimi (1,5 % prihodov in 1,8 % prenočitev). Povprečna doba bivanja je bila 2,08 dneva, kar je pod slovenskim povprečjem (ki je leta 2009 znašalo 3,05 dneva).

Slika 6.3:

Ob lepih koncih tedna
obiščejo območje
Kamniške Bistrice
številni obiskovalci.

(foto: D. Cigale)

Preglednica 6.1: Prihodi in prenočitve turistov v Kamniški Bistrici v letu 2009 po vrstah objektov.

	prihodi	prenočitve
Planinski domovi in kočje	1338	1501
Delavski počitniški domovi	1731	4802
Drugi domovi	30	138
Skupaj	3099	6441

Vir: Statistični urad RS (Nastanitvena statistika po vrstah ..., 2016).

Opomba: Zajeti so tudi podatki za Veliko planino. Gre za najnovejše podatke, ki so še na voljo za posamezne turistične kraje. Od leta 2009 naprej objavlja SURS podatke le še za občine v celoti.

Podatki SURS se nanašajo le na turistični obisk, povezan s prenočevanjem v nastanitvenih objektih, o nekaterih drugih relevantnih značilnostih Kamniške Bistrice kot turističnega cilja pa govorijo rezultati anketne raziskave iz leta 2014 (Cigale in Lampič, 2014; Rojko, 2015), ki je bila izvedena v okviru proučevanja značilnosti turističnega obiska v občini Kamnik. Njen namen je bil ugotoviti, kako funkcionira območje Kamniške Bistrice v okviru turizma na območju omenjene občine. V Kamniški Bistrici je bilo poleti 2014 izvedenih 62 anket. Med anketiranci je bilo 45 (72,6 %) državljanov Slovenije in 17 (27,4 %) tujcev (iz Avstrije, Kanade, Nemčije, Hrvaške, Italije, Izraela, Madžarske, Nizozemske in Poljske). Med slovenskimi obiskovalci so izrazito prevladovali tisti z bližnjih območij (občine Ljubljana, Kamnik, Domžale, Komenda, Mengeš, Lukovica, Moravče). Dve tretjini anketirancev (66,1 %) je Kamniško Bistrico obiskalo že pred dnevom anketiranja. Med njimi je bilo dobrih 70,7 % tistih, ki so jo obiskali že vsaj okrog desetkrat, s tem da je veliko tudi tistih, katerih obiski so še bolj pogosti. Potemtakem je v Kamniški Bistrici velik delež pogostih ali celo stalnih obiskovalcev, kar je v veliki meri povezano s tem, da prevladujejo obiskovalci z bližnjih območij.

Večji del anketirancev je na dan anketiranja obiskal samo Kamniško Bistrico, štiri desetine (41,9 %) pa je bilo tistih, ki so na isti dan obiskali še kakšno drugo lokacijo. Pri tem je šlo skoraj izključno za mesto Kamnik, trikrat pa je bila omenjena še Velika planina (v vseh treh primerih je šlo za navedbe tujih državljanov).

Zaradi tega, ker so privlačnosti območja Kamniške Bistrice povezane predvsem z nje-govimi naravnogeografskimi značilnostmi, je mogoče pričakovati tudi sezonskost turističnega obiska, kar potrjujejo že prej predstavljeni podatki SURS. To so pokazali tudi odgovori anketirancev, ki so večinoma navajali, da najbolj pogosto obiskujejo območje Kamniške Bistrice v poletnem času (48,6 % odgovorov). Drug najbolj pogost odgovor je bil »spomladi« (26,4 % odgovorov). Velik del obiskovalcev obiše območje v povezavi z izleti v gorsko okolico, ali pa obiski vključujejo vsaj sprehod po dolini ali ogled katere izmed tamkajšnjih zanimivosti. Za tovrstne dejavnosti so bolj primerne vremenske razmere, kakršne so običajne v toplejši polovici leta. Od tod tudi takšna razporeditev odgovorov. Nekatere druge značilnosti turističnega obiska bodo podrobneje razvidne tudi iz rezultatov anketne raziskave, ki bodo predstavljeni kasneje v posebnem podpoglavju. Ta anketna raziskava se je v celoti osredotočila na območje Kamniške Bistrice.

Posebej kaže omeniti še planinski obisk. Pomemben del obiska tega območja je namreč povezan z nadpovprečno ugodnimi možnostmi za planinarjenje, kar se kaže v tem, da je okolica Kamniške Bistrice med bolj obiskanimi slovenskimi gorskimi območji (Recer, 1999), čeprav opazno zaostaja za najbolj priljubljenimi območji v Julijskih Alpah. Tudi za planinski obisk je značilna precejšnja sezonskost (Cigale, 2011). Meseci z največjim obiskom so avgust, julij in september. Velike razlike v obisku so opazne tudi med dnevi delovnega tedna in ob koncu tedna. Na povprečen dan ob koncu tedna je obisk precej večji kot na povprečen dan med tednom. Absolutna večina letnega obiska je zabeležena v dnevih ob koncu tedna in drugih dela prostih dnevih (tj. praznikih), čeprav predstavljajo manj kot 30 % vseh dni (Cigale, 2011).

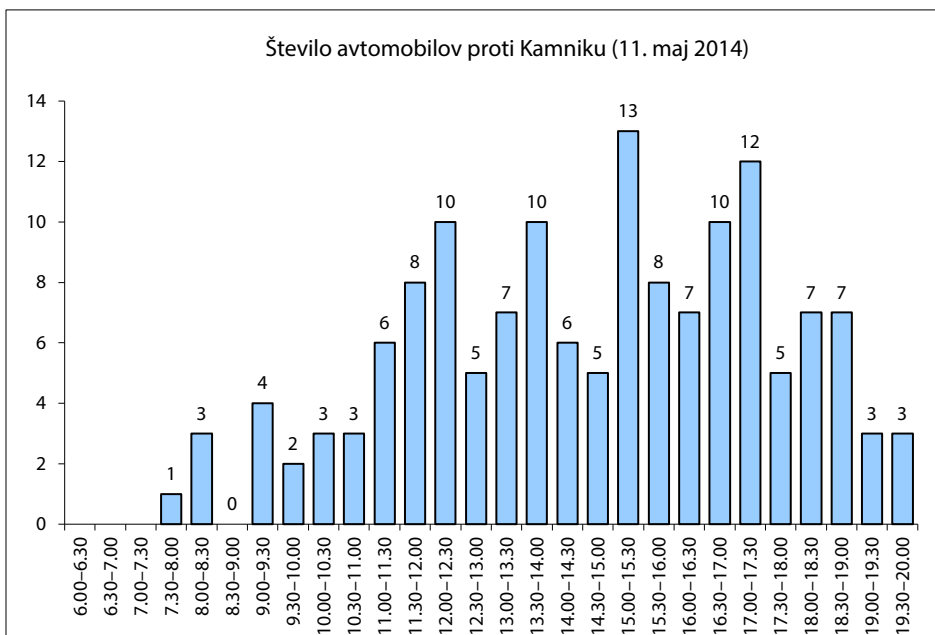
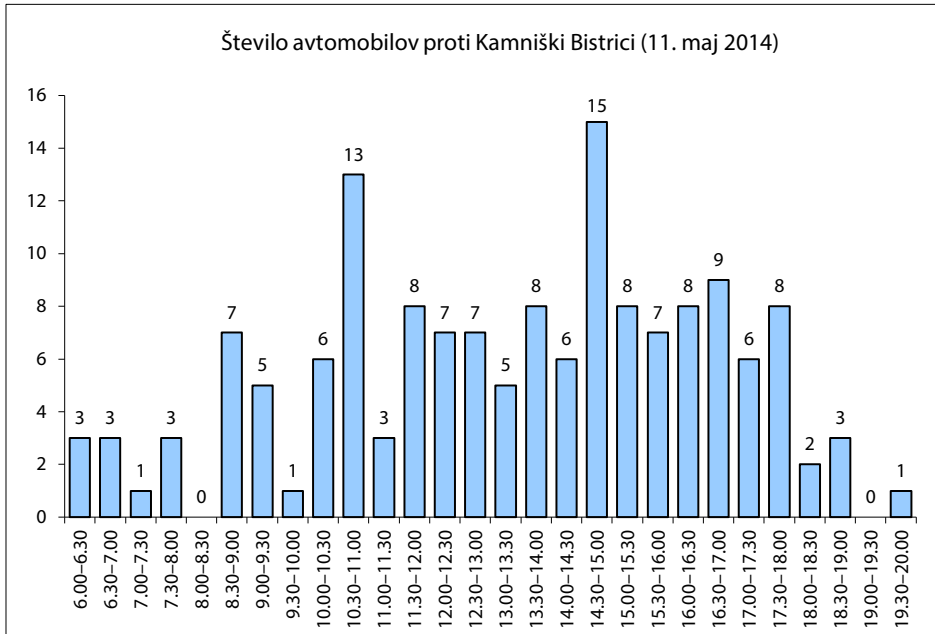
6.3 Nekatere značilnosti avtomobilskega prometa

Značilnosti turističnega obiska razkrivajo tudi podatki o prometu. Tako je Homar-Veršnikova (1995) izvedla štetje vozil in oseb v njih na več izbranih datumov (devet dni, večinoma ob koncu tedna, v letih 1982–1983 ter 1994–1995), in sicer nasproti gostilne Gams (malce pred Konjsko dolino) v smeri proti Kamniški Bistrici. Štetje je pokazalo, da se pojavljata dva viška prihodov – primarni dopoldanski (večinoma med 10.00 in 11.00) ter drugi, manj izrazit, popoldanski. V edinem dnevu med tednom je bil primarni višek zabeležen v popoldanskem času. Zaradi spremenljivih vremenskih razmer oziroma dolžine dneva se ta potek preko leta spreminja.

Tudi štetje prometa (osebnih motornih vozil), izvedeno 11. maja 2014 (v nedeljo; štetje so izvajali študenti geografije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani) tik pod Domom v Kamniški Bistrici, je pokazalo dva viška, primarni pa je bil popoldanski. Zajet je bil promet v obe smeri. Rezultati tega štetja opozarjajo na (pričakovan) časovni zamik pri prometu iz Kamniške Bistrice proti Kamniku. Tako je bilo do 9.00 v smeri proti Kamniški Bistrici naštetih 17 avtomobilov, v smeri proti Kamniku pa samo 4, pri tem pa ni v to smer nobeno

vozilo peljalo pred 7.30. Na drugi strani je po 18.00 v smeri proti Kamniški Bistrici peljalo 6 avtomobilov, v smeri proti Kamniku pa kar 20. Omeniti je treba še to, da v teh podatkih niso zajeti kolesarji (našteti je bilo 22) in avtobusi (5) ter 2 kombija in 1 avtodom.

Slika 6.4: Rezultati štetja prometa maja 2014 (število osebnih avtomobilov v določeni smeri).

O številu obiskovalcev v posameznem trenutku lahko nekaj povedo štetja mirujočega prometa. V obdobju od oktobra 2013 do septembra 2014 so bila tako izvedena štetja parkiranih vozil, in sicer sredi dneva (13.00–15.00) v 20 dneh ob koncu tedna. Na območju namreč prevladuje enodnevni obisk, ki je zaradi razpoložljivosti prostega časa osredotočen predvsem na konce tedna. Poleg tega so v preteklosti analize planinskega obiska na tem območju pokazale na izrazito prevlado obiska ob koncih tedna (Cigale, 2011), pa tudi štetja prometa (Homar-Veršnik, 1998) so kazala na to. Ne glede na to je bilo eno štetje vseeno izvedeno med junijskim delovnim tednom (v petek). Po posameznih trimesečjih (marec–maj, junij–avgust, september–november, december–februar) je bilo izvedenih 4–6 štetij. Zajeto je bilo območje okolice Doma v Kamniški Bistrici in celotna dolina nad planinskim domom.

Število vozil na območju se je gibalo med 8 in 294. Rezultati opozarjajo na pričakovan vpliv dejavnikov, kot sta vreme ali letni čas. Tako je bila najnižja vrednost (8 vozil) zabeležena ob januarskem koncu tedna z oblačnim vremenom in padavinami. Najvišji vrednosti sta bili zabeleženi v septembrskem (294 vozil) in julijskem (219 vozil) koncu tedna z jasnim in toplim vremenom. Na precej manjši obisk med tednom kažejo tudi rezultati edinega štetja med delovnim tednom. Dalo je drugo najnižjo vrednost (13 vozil), čeprav vreme ni bilo slabo (delno oblačno s posameznimi popoldanskimi plohami). Poudariti pa kaže, da navedene številke ne govorijo o celodnevnem številu vozil, temveč je zajeto le stanje sredi dneva, ko je mogoče pričakovati največji obisk. Če bi kot izhodišče za oceno obiska vzeli povprečno število oseb na avto, ki ga je ugotovila Homar-Veršnikova (2,7 osebe/avto; Homar-Veršnik, 1995), bi to pomenilo, da se je število obiskovalcev, ki so bili sredi dneva istočasno prisotni na območju, gibalo med 22 in 794. Glede na v povprečju dokaj kratko zadrževanje na območju je dnevno število obiskovalcev zanesljivo precej večje.

Primerjave s starejšimi podatki kažejo, da se obisk Kamniške Bistrice v tem obdobju verjetno ni bistveno spremenil. Tako je konec devetdesetih let Cigale (1998) v treh dneh štetja parkiranih vozil ob koncih tedna ugotovil sredi dneva vrednosti med 69 in 340 vozil. Tudi izjava turističnega ponudnika z območja Kamniške Bistrice, izrečena v okviru intervjuja, ki je bil namenjen tej tematiki, vodi k enakemu zaključku (Rojko, 2015, str. 50).

Glede prostorskega izvora vozil nesistematična opazovanja kažejo na izrazito prevlado tistih s slovenskimi registrskimi tablicami, poleg njih pa je nekoliko več le še vozil s hrvaškimi registrskimi tablicami. Tudi to posredno govori o prevladujoči vlogi Kamniške Bistrice kot izletniškega cilja oziroma cilja bližnje rekreacije prebivalstva okoliških območij.

6.4 Anketiranje obiskovalcev Kamniške Bistrice

Za ugotovitev nekaterih osnovnih značilnosti obiska je bilo izvedeno tudi posebno anketiranje obiskovalcev Kamniške Bistrice. Izvedeno je bilo leta 2011 ob več različnih dnevih, in sicer večinoma v poletnem času (enkrat ob koncu tedna, dvakrat med delovnim tednom), enkrat pa pomladi (maja med tednom). Anketiranci so bili naprošeni k sodelovanju v anketi na kraju samem, in sicer deloma v neposredni okolici planinskega doma v Kamniški Bistrici, deloma pa na začetku markirane planinske

poti proti Kamniškemu sedlu. Na ta način so bili zajeti tako tisti obiskovalci, ki so se zadrževali le v okolici doma in se niso odločali za daljši ali krajši sprehod, kot tudi obiskovalci gora in tisti, ki so se sprehajali po dolini. Približno tretjina nagovorjenih obiskovalcev je bila pripravljena odgovarjati na vprašanja.

Anketa je zajela 107 anketirancev. Oba spola sta bila med anketiranci zastopana v enaki meri (50 % moških, 50 % žensk, na enem vprašalniku manjka ustrezna navedba). 30,8 % anketirancev je bilo iz občine Kamnik, 29,0 % anketirancev iz Ljubljane, 16,8 % iz občine Domžale, preostanek pa iz drugih predelov Slovenije. Vprašalnik je bil samo v slovenskem jeziku, zato tuji obiskovalci niso bili zajeti.

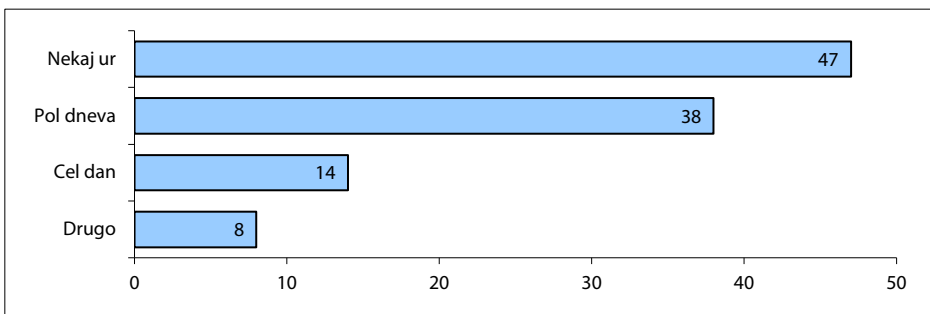
Večina anketirancev obiskuje Kamniško Bistrico nekajkrat letno (torej 2–10-krat; 42,1 % anketirancev), druga najbolj pogosta skupina so občasni (ali celo enkratni) obiskovalci (39,3 % anketirancev), številčno zelo močna pa je tudi skupina rednih obiskovalcev, torej tistih, ki območje Kamniške Bistrice obišejo vsaj enkrat mesečno (18,7 %).

Preglednica 6.2: Pogostost obiskovanja Kamniške Bistrice.

	št. odgovorov	% odgovorov
Enkrat letno ali manjkrat	42	39,3
Nekajkrat letno (2–10-krat)	45	42,1
Enkrat mesečno ali pogosteje	20	18,7
Skupaj	107	100

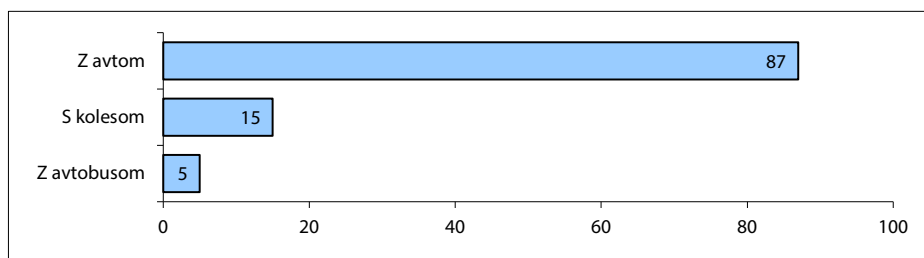
Dolžina obiska je večinoma razmeroma kratka. Tako največ anketirancev (43,9 %) obiše območje Kamniške Bistrice le za nekaj ur, več kot tretjina (35,5 %) pa za pol dneva. Manj številna je skupina tistih, ki obišejo območje za cel dan (13,1 %). Med nekajurnimi obiskovalci je največ sprehajalcev in tistih, ki so prišli zaradi obiska gostinskega lokala, ki so mu lahko pridružili še kratek sprehod do bližnjega izvira Kamniške Bistrice ali kakšnega drugega bližnjega cilja. Med poldnevnimi in celodnevnimi obiskovalci prevladujejo obiskovalci gora, čeprav je pri posameznikih razlog za daljše zadrževanje lahko tudi piknik. Najmanj je bilo anketirancev, ki so izbrali odgovor »drugo« (7,5 %). Med njimi so bili zastopani predvsem kolesarji, ki se pripeljejo do Kamniške Bistrice in si tam privoščijo le krajši postanek, preden se odločijo za povratek po dolini navzdol.

Slika 6.5: Trajanje obiska Kamniške Bistrice (število odgovorov).

Zdaleč največ anketirancev pride na območje z osebnim avtomobilom (81,3 %), sledijo anketiranci, ki največkrat pridejo v Kamniško Bistrico s kolesom (14,0 %), najmanj pa je bilo anketirancev, ki pridejo z avtobusom (4,7 %). Takšen rezultat se povsem sklada z ugotovitvami raziskav o bližnji rekreaciji oziroma izletniških potovanjih, ki so ravno tako pokazale na vodilno vlogo avtomobila (npr. Cigale, 2015; Barle Kragelj, 2016). Slednja je, med drugim, pogojena tudi z veliko časovno in prostorsko fleksibilnostjo, ki jo omogoča avtomobil in ki je še posebej pomembna, če je na razpolago manj prostega časa. Poleg tega je v primeru več potnikov (npr. družina z otroki, skupina prijateljev) osebni avto tudi najcenejša potovalna možnost. V zvezi z obravnavanim območjem kaže omeniti še zelo redke avtobusne povezave (tri dnevno na relaciji Kamnik–Kamniška Bistrica). Zaradi tega avtobus ne more biti resna alternativa osebnemu avtomobilskemu prevozu.

Slika 6.6: Način dostopa do Kamniške Bistrice.

Preglednica 6.3: Vrsta skupine, v okviru katere anketiranci obišejo Kamniško Bistrico.

	št. odgovorov	% odgovorov	% anketirancev
Z družino	27	22,5	25,2
S partnerjem	36	30,0	33,6
Z znanci, prijatelji, sorodniki	27	22,5	25,2
Sam	18	15,0	16,8
Skupaj s pasjim prijateljem	10	8,3	9,3
Drugo	2	1,7	1,9
Skupaj	120	100,0	

Opomba: Anketiranci so lahko izbrali več kot en odgovor.

Tako rekoč vse raziskave prostočasnega ravnanja kažejo, da je preživljanje prostega časa v večini primerov družabna dejavnost, pa naj gre za daljša turistična potovanja ali pa kratkotrajne izlete (npr. Jeršič, 1998; Cigale, 2015). V pričujoči anketni raziskavi je največ anketirancev povedalo, da Kamniško Bistrico običajno obiskujejo skupaj s partnerjem (33,6 %), enaka pa sta bila deleža (25,2 %) tistih, ki obiskujejo Kamniško Bistrico z znanci, prijatelji ali sorodniki oziroma v okviru družine. 16,8 % je bilo tistih, ki Kamniško Bistrico običajno obiskujejo sami, 9,3 % pa skupaj s pasjim prijateljem. Nekateri (razmeroma maloštevilni – dobra desetina) anketiranci obiskujejo obravnavano območje v različni družbi – v odvisnosti od namena in trajanja obiska, zato so izbrali več kot en odgovor.

Preglednica 6.4: Najpogostejši cilji na območju Kamniške Bistrice.

	št. odgovorov	% odgovorov	% anketirancev
Sprehajam se po dolini	64	53,8	60,4
Bližnje planinske kočje	23	19,3	21,7
Kateri izmed okoliških vrhov	17	14,3	16,0
Drugo	15	12,6	14,2
Skupaj	119	100,0	

Zaradi visoke primernosti območja za planinstvo oziroma gornišstvo je obisk zelo pomembnega deleža anketirancev običajno usmerjen k bližnjim planinskim kočam (21,7 %) in na okoliške vrhove (16,0 %). Ne glede na to pa je še več tistih anketirancev, ki se zadržujejo le v dolini in katerih obisk vključuje le sprehode po dolini ali pa obisk lokala. Tak odgovor je dalo kar 60,4 % anketirancev. Tudi v tem primeru se je pokazalo, da je obravnavano območje lahko za anketirance cilj, ki ob različnih trenutkih služi različnim pristočnim namenom. Tako dobra desetina anketirancev obiskuje različne cilje znotraj obravnavanega območja. Včasih npr. obišejo katero izmed planinskih koč nad dolino, drugič – ko imajo manj časa ali pa so v drugačni družbi – pa se zadovoljijo le s sprehodi po dolini.

Najpogostejša dejavnost na območju so sprehodi pred planinarjenjem in kolesarjenjem. Tako več kot dve tretjini anketirancev (68,2 %) svoj obisk območja povezuje s sprehodi po dolini, ki pogosto vključujejo tudi bližnjo stransko dolino Kamniške Bele (in slap Orglice/Orličje), spominski park in druge lažje dostopne cilje. Zelo velik je tudi delež anketirancev (41,1 %), ki obisk območja običajno povezujejo s planinarjenjem. Odgovori kažejo, da je razmeroma zelo veliko tistih, ki se na območju Kamniške Bistrice ne ukvarjajo samo z eno dejavnostjo, ampak »uporabljajo« območje ob različnih priložnostih na različne načine. Pogosta je kombinacija sprehodov in kolesarjenja ali pa sprehodov in planinarjenja. Dejavnosti, kot so plezanje, turno smučanje ipd. so slabše zastopane, saj gre za manj množične dejavnosti.

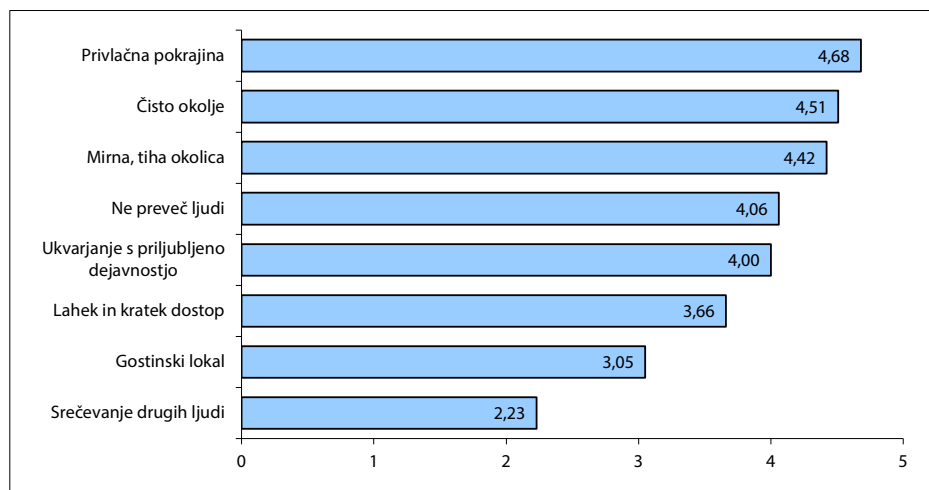
Preglednica 6.5: Najpogostejše dejavnosti na območju Kamniške Bistrice.

	št. odgovorov	% odgovorov	% anketirancev
Sprehod	73	47,4	68,2
Planinarjenje	44	28,6	41,1
Plezanje	3	1,9	2,8
Turno smučanje	3	1,9	2,8
Kolesarjenje	28	18,2	26,2
Drugo	3	1,9	2,8
Skupaj	154	100,0	

Opomba: Anketiranci so lahko izbrali največ tri odgovore.

Anketiranci so na lestvici od 1 do 5 (1 = nepomembno, 5 = zelo pomembno) ovrednotili tudi razloge, ki so za njih pomembni pri odločitvi za obisk območja Kamniške Bistrice (slika 6.7). Pri tem so se kot najpomembnejši izkazali privlačna pokrajina (povprečna ocena 4,68), čisto okolje (4,51) ter »mirna, tiha okolica« (4,42). Po manjši pomembnosti sta izstopala le »srečevanje drugih ljudi« (povprečna ocena 2,23) in »gostinski lokal« (3,05), a tudi v slednjem primeru je bila povprečna ocena 3,05, torej »srednje pomembno«. Skromna vloga srečevanja drugih ljudi kot potencialnega motiva za obisk je – glede na značaj obravnavanega območja – precej predvidljiva. Ne glede na to pa je velika večina vseh obiskov območja opravljenih v družbi.

Slika 6.7: Razlogi za obisk območja Kamniške Bistrice (aritmetična sredina odgovorov).

Opomba: Anketiranci so izbrali odgovore na lestvici od 1 do 5 (1 = nepomembno, 5 = zelo pomembno).

6.5 Turistični in rekreacijski pomen Kamniške Bistrice

Na prejšnjih straneh so bile predstavljene različne značilnosti območja Kamniške Bistrice kot prostočasnega in turističnega cilja. Posebna pozornost je bila namenjena značilnostim turističnega obiska. Pri tem so bili uporabljeni tako podatki drugih raziskav kot tudi tisti, ki so bili zbrani posebej v ta namen.

Gre za pretežno neposeljeno območje (22 prebivalcev l. 2015; Število prebivalcev, naselja ..., 2016), ki pa je hitro dostopno tudi z gosto poseljenih območij osrednjega dela Ljubljanske kotline. Z vidika turizma, ki vključuje prenočevanje v nastanitvenih objektih, je Kamniška Bistrica le zmerno pomembna, bi pa bila tudi za takšen obisk lahko bolj zanimiva v povezavi z okoliškimi zanimivostmi. S tem v zvezi je mogoče izpostaviti bližino Velike planine kot dobro prepoznavnega turističnega cilja.

Najpomembnejši akterji na področju turizma (turistične ponudbe) so planinska društva. Planinske kočje na tem območju upravljata planinski društvi Kamnik in

Ljubljana-Matica (PD Kamnik Cojzovo kočo na Kokrskem sedlu in Kamniško kočo na Kamniškem sedlu, PD Ljubljana-Matica pa Dom v Kamniški Bistrici). Tudi to posredno opozarja na to, da gre predvsem za prostočasni prostor bližnjih večjih urbanih središč (Kamnik, Domžale, Ljubljana ...).

Leta 2008 so se prebivalci Slovenije v največji meri ukvarjali z naslednjimi športno-rekreacijskimi dejavnostmi: hoja, sprehodi (58,0 % prebivalcev, starih 15 let in več), plavanje (34,8 %), cestno kolesarstvo (24,9 %), alpsko smučanje (16,6 %), planinstvo, gornišтво (14,6 %), tek (v naravi) (11,7 %) ... Med bolj razširjenimi je bilo tudi gorsko kolesarstvo (6,1 % prebivalcev, starih 15 let in več) (Pori in Sila, 2010). Med športnorekreacijskimi dejavnostmi so torej zelo dobro zastopane tiste, ki so ali izrecno vezane na gorski in hribovit svet (alpsko smučanje, planinstvo/gornišтво, gorsko kolesarstvo), saj reliefne razmere pozitivno vplivajo na možnosti za ukvarjanje z njimi, ali pa so tam zanje zaradi privlačne in pretežno naravne pokrajine razmeroma ugodne razmere (tek v naravi, cestno kolesarjenje). To v precejšnji meri velja tudi za dolino Kamniške Bistrice, ki potemtakem predstavlja prostočasno območje, ki je nadpovprečno privlačno za širok krog prostočasnih uporabnikov.

Poleg tega je Kamniška Bistrica nadpovprečna pomembna za nekatere specifične skupine prostočasnih uporabnikov, npr. za tiste, ki se ukvarjajo z alpinizmom, turnim smučanjem ipd. Sicer gre za dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo razmeroma maloštevilni posamezniki (z alpinizmom se je leta 2008 ukvarjalo 2,6 % prebivalcev Slovenije, starih 15 let in več, s turnim smučanjem pa 1,9 %; Pori in Sila, 2010), a je obravnavano območje za takšne obiskovalce še posebej zanimivo, saj je območij, ki bi s svojimi naravnogeografskimi značilnostmi omogočala ukvarjanje s temi dejavnostmi, v Sloveniji razmeroma malo. Posledica tega je, da je tovrstna raba na območju skoncentrirana, čeprav ne gre za veliko številčnost.

»Tipičen« obiskovalec obravnavanega območja je oseba, ki Kamniško Bistrico obišče večkrat ali jo celo redno obiskuje, ki se ukvarja zlasti z aktivnostmi, ki temeljijo na hoji, in se na območju zadržuje razmeroma kratek čas. Glavni dejavnik, ki pritegne obiskovalca, je sicer privlačna naravna pokrajina, a pomemben element, ki vpliva na odločitev za obisk, je tudi bližina oziroma dobra dostopnost. Ravno hitra dostopnost vpliva na to, da je območje upoštevanja vreden cilj tudi pri manjši količini razpoložljivega časa. Na ta način območje Kamniške Bistrice izpolnjuje pomembno funkcijo tudi kot najlažje in najhitreje dostopno visokogorsko območje za prebivalce sosednjih občin (Kamnik, Domžale ...), pa tudi širšega ljubljanskega urbanega območja. Ker so ustrezne prostočasne možnosti tudi pomemben dejavnik kakovosti življenja, si tovrstna vloga območja Kamniške Bistrice zasluži posebno pozornost.

Viri in literatura

- Barle Kragelj, S., 2016. Bližnja rekreacija prebivalcev občine Postojna. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 130 str.
- Cigale, D., 1998. Bližnja rekreacija prebivalstva malih mest in njeni pokrajinski učinki (na primeru Domžal). Magistrska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 248 str.

- Cigale, D., 2011. Turistični obisk visokogorja na območju Kamniške Bistrice. *Dela*, 35, str. 125–143.
- Cigale, D., Lampič, B., 2014. Analiza turističnega povpraševanja in relevantnih razvojnih dokumentov za potrebe izdelave Strategije razvoja turizma za občino Kamnik (2014–2020). Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 94 str.
- Golob, M., 2016. Bližnja rekreacija prebivalcev občine Kamnik. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 68 str.
- Golnar, T., Morojna, S., Pollak, B. 2012. Plezalni vodnik. Kamniške in Savinjske Alpe. Kamniška Bistrica. 3., popravljena in razširjena izd. Ljubljana, Planinska zveza Slovenije, 374 str.
- Homar Veršnik, B., 1996. Pomen Kamniških Alp za rekreacijo ljubljanske aglomeracije. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 41 str.
- Jeršič, M., 1985. Turistična geografija. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 195 str.
- Jeršič, M., 1998. Bližnja rekreacija prebivalcev Slovenije. *Geographica Slovenica*, 29, 127 str.
- Lovrenčak, F., 1977. Zgornja gozdna meja v Kamniških Alpah v geografski luči (v primerjavi s Snežnikom). *Geografski zbornik*, 16, str. 5–150.
- Mušič, I., Pollak, B., 2013. Kamniška Bistrica : kamniški lepi kot. *Planinski vestnik* 2013/07, priloga, 33 str.
- Nastanitvena statistika po vrstah turističnih krajev – stara metodologija. Statistični urad Republike Slovenije. URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/21_gostinstvo_turizem/90_nastanitev_arhiv/02_21182_nastanitev_kraji_stara/02_21182_nastanitev_kraji_stara.asp (citirano 18. 8. 2014).
- Pollak, B., 1995. Naravne znamenitosti Kamniško-Savinjskih Alp na kamniškem območju. Kamnik, Občina, 152 str.
- Pollak, B., 2009. Kamniška Bistrica: planinsko-izletniški vodnik. Ljubljana, Planinska zveza Slovenije, 159 str.
- Pori, M., Sila B., 2010. S katerimi športnorekreativnimi dejavnostmi se Slovenci najraje ukvarjamo? *Šport : revija za teoretična in praktična vprašanja športa*, 58, 1/2, str. 105–107.
- Planinska zveza Slovenije, 2016. Seznam koč. URL: <http://www.pzs.si/index.php?stran=Seznam%20koč> (citirano 1. 4. 2016).
- Recer, Š., 1999. Načrtovanje planinstva in pohodništva v slovenskem visokogorju. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 133 str.
- Rojko, R., 2015. Turistični potencial občine Kamnik na primeru Term Snovik in Kamniške Bistrice. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 67 str.
- Schmude, J., Namberger, P., 2010. *Tourismusgeographie*. Darmstadt, WBG, 144 str.

Slovenia. info, 2016. URL: <http://www.slovenia.info/?lng=1> (citirano 28. 9. 2016).

Šifrer, M., 1961. Porečje Kamniške Bistrice v pleistocenu. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 211 str.

Število prebivalcev, naselja, 2016. Statistični urad Republike Slovenije. URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/10_stevilo_preb/25_05C50_prebivalstvo_naselja/25_05C50_prebivalstvo_naselja.asp (citirano 1. 4. 2016).